

hotelu Avstrija ob 3. popoldne z navadnim vspehom, k kateremu vljudo vabi odbor.

(Pri Sv. Jederti nad Laškem) bo 26. t. m. domača veselica. Vspored: 1) Nagovor in sprejemanje udov v Čitalnico. 2) Lepa naša domovina. Preljubo veselje. 3) «Štruklji» šaljni nastop. 4) Pesem slepeca. Solo s spremljevanjem na citre. 5) «Ubožec» šaljni nastop. 6) Copernija. Med točkami svira domača godba. Vstop prost. Začetek ob 4. uri pop.

(Vabilo) k šolski tomboli v Vaupotičevi gostilni v Ljutomeru, katero priredi učiteljsko Granc Jožefove deske in deklisne šole v podporo ubožne šolske mladine v nedeljo dne 26. novembra 1899. Začetek ob 7. uri zvečer. Obračamo se do blagih prijateljev učeče se mladine z vljudo prošnjo da nas blagovolijo pri tem dobrodelnem podjetju podpirati s tem, da nam darujejo razne dobitke in da se tombole obilno vdeležijo.

Narodno-gospodarstvo.

Kmetijske razmere na Danskem.

(Iz „Wiener landw. Zeitung“ preložil T. Pušenjak.)

Danci so kmetijsko vprašanje, ki je še dandanes odprta rana skoraj v celi Evropi, rešili že v začetku tega stoletja. Čuditi se je le, da nobenemu naših ljudskih osrečevalcev, ki ob volitvah kmetom obetajo zlate gradove, ni na misel prišlo, da bi si ogledal razmere zunaj naših mejnikov. Danskemu kmetu ni prišla rešitev in sreča od vlade, kakor jo drugod še vedno pričakujejo, temveč kmečki stan se je povzdignil ondi po lastni moči in dosegel je s čudovito žilavostjo svoj zaželjeni smoter. Potovalec, ki se vozi z železnico po Danskem, opazi najprej dvoje: izvrstno stanje poljskih sadežev in obilico živine. Menjajo se njive s krasno ržjo, ječmenom, ovsom ter krompirjem s travniki in deteljišči, na katerih poslednjih dveh opazimo v rednih vrstah in presledkih na dolgih verigah privezano pasočo se govečo. Tje na polje drdra tudi voziček z mlečno posodo, ker krave kar na paši molzejo.

Povsod delajo s stroji in v prvem trenutku bi mislil človek, da je vsa zemlja na Danskem v rokah veleposestnikov, dokler se ne prepriča, ka je ravno nasprotno res. Veleposestvo, ki je še prevladovalo v prošlem stoletju, se je sedaj čisto skrčilo, ter zavzemajo njegovo mesto kmetijske zadruge.

S to izpremembo pa se je povzdignilo blagostanje v deželi tako, da je dandanes Danska za Angleško najbogatejša. Vsled izboljšanja kmečkega blagostanja pa je narastlo tudi število prebivalcev. Ko se ste spadali deželi Norveško in Schleswig-Holstein k Danski, je bilo vseh prebivalcev 2.400.000, od katerih je pripadalo le 900.000 samej Danskej. Norveško in vojvodini ste sle v teku časa v zgubo, ali naraščaj prebivalstva je bil tako velik, da šteje danes Danska sama 2.500.000 ljudi. Če pomislimo, da pripadate $\frac{2}{3}$ od teh kmečkemu stanu, moramo priznati, da ima ta stan važno ulogo v deželi, in to tudi po vsej pravici in resnici. Že pred sto leti! so se začele premembe na kmetih, a glavni prevrat je nastopil še le s časom, ko se je osnovala «Družba kmečkih prijateljev» (Bodevenernes Selskab). Bili so v ti družbi možje bistrih glav, ki so ob pravem času spoznali, da je duševna in gmotna oprostitev poljedelca najvažnejša naloga narodnega gospodarstva. S tem, da so dosegli za kmeta izboljšanje blagostanja, pri čem ur je seveda on sam pomagal v prvi vrsti, postal je sprejemljiv za duševno izobrazbo. Niso se potegovali za koristi posameznikov, temveč za koristi vseh skupaj. Med tem, ko se pri nas posamezni kmečki velikaši s kakim postranskim obrtom na pr. pekarijo, mesarijo, gostilno ali kramarijo bogatijo na stroške svojih sosedov ter pod krinko poštenega obrta vničjejo in pokupujejo mala posestva, delovalo se je na Danskem po vsej črti vzajemno; ne

«kmet proti kmetu» ampak «kmet s kmetom» bilo je geslo. Tako je dospel celi kmečki stan počasi, pa gotovo do prevlade, ki jo danes zavzema v deželi. Viden napredek je ojunail može, ki so posteno mislili na ljudsko blagostanje, da so korakali dalje po navedenem potu. Nihče drug nego škof in sloveč pesnik Nikolaj Grundtvig vzel je kmečko stvar v svoje roke, in njegovi neumorni delavnosti se je posrečilo, da so otvorili l. 1843. prvo «ljudsko visoko šolo» (Folkehojskelen). Danes jih šteje Danska 66 in zraven teh še 15 kmetijskih in vrtnarskih uzornih postaj. Pri tem velikem delu so sodelovali kmetje, kakor je bilo že omenjeno, posteno in krepko. Veliko ovir je trebalo odstraniti, ki jih je tem podjetjem na pot valila kmetom nasprotna stranka. Še le v novejšem času podpira vlada ljudske visoke šole, ko so jo pač k temu prisilili mnogobrojni kmečki zastopniki v državnem zboru, ki neutrudno čuvajo pravice svojih stanovskih tovaršev.

Ljudska visoka šola je nekako vseučilišče za kmeta. Njen smoter je, razširjati med kmetovalci duševno izobrazbo, ne da bi jih odtegnila svojim stanovskim opravilom in koristim. Vsako leto sta dva tečaja; jeden traja skozi šest zimskih mesecev za mlade može, drugi po letu pa je za dekleta. Poučuje se veronauk, zgodovina, socialna veda, priradpisje in kmetijstvo; v novejšem času poučujejo se še druge stroke, med drugim tudi tuji jeziki. Določene so tudi ure za telovadbo in sport. Učenci izdajajo «visokošolski časopis» ter prirejajo vsak teden razgovore o strokah, ki so se jih učili.

Nasledek temu je, da v nobeni danski kmečki hiši ne manjka političnega dnevnika, da pri mnogih izmed teh listov sodelujejo kmetje in slednjič, da so izvoljeni kmečki poslanci dobri in izurjeni govorniki v državnem zboru.

(Dalje prih.)

Politični shod v Št. Ilju v Slov. goricah.

(Konec.)

V združenju je naša gospodarska rešitev. Ustanovili si bomo zavarovalnice za živino, zoper točo, za starost. Teško je dandanes kmetu dobiti delavcev. Če pa imamo zavarovalnico za starost, bo vsak rad delal na kmetih, ko bo vedel, da je preskrbljen za starost. Ko bomo zemljo zboljšali in na vseh krajih napredovali, bo kruha dovolj doma, ki ni tako grenak kot tisti, ki si ga morajo ljudje služiti po rudokopih in tovarnah. Sedaj kmetje vsled revščine prodajajo posestva, potem si je pa bodo kupovali. Torej še nismo izgubljeni. Pridnosti, odločne volje je treba. Mi hočemo, pa bo!

Burno odobrovanje je sledilo temu govoru. Kmetom se je videlo, da jim je govornik govoril iz srca. Gospod Kač zna govoriti na srce našemu kmečkemu ljudstvu. Bog ga živi in ga nam ohrani še mnoga leta!

Drugi govornik je bil odvetnik dr. Ivan Glaser iz Maribora. V kratkem jedrnatem govoru nam je izpregovoril o naših državljskih pravicah, katerih najmenitnejša je volilna pravica. Cesar Jožef si je želel močne države, pa Nemci in njih jezik bi jo naj edino vladal. S tem svojim ukrepom pa je cesar zadel ob upor vseh nenemških narodov. Prej je vladal cesar sam s nekaterimi svetovalci, sčasoma je pa to postalo nemogoče. Ljudstvo je tudi želelo imeti besedo pri vladanju. Sedanja ustava od l. 1860. mu je zagotovila pravico sovladanja. To pravico pa najbolj izvršuje po raznih volitvah, kakor za državni in deželni zbor, za okrajne in občinske zastope. Mnogokje odločujejo se žal pri volitvah ljudje, ki imajo malo smisla za kmečko ljudstvo in njegove potrebe. Zato je važno za vsakega kmeta, da se zaveda svoje volilne pravice, in ob času volitev voli le može, ki so v verskem in narodnem oziru njegovega mišljenja ter mu hočejo pomagati tudi v gospodarskem oziru. Vsak državljan,

tudi kmet, ima pravico voliti; to ni le njegova imenitna pravica, nego tudi sveta dolžnost.

Kot tretji govornik je nastopil kapelan Gomilsek. V svojem govoru je dokazal, zakaj bi naj bili Slovenci ponosni na svoj narod. Nimamo vzroka sramovati se svojega naroda, ki ima toliko lepih čednostij. Poglavitne so zvestoba vladarju, hrabrost, pobožnost in izobraženost: 616 let že služijo Slovenci habsburškim vladarjem. Nikdar se niso vzdignili zoper vladarja. Njih podložniška zvestoba je neomadeževana. Sam sedanji cesar je rekel l. 1883. v Celju: Jaz vem, da tukaj stanujejo Slovenci in da se smem vsak čas zanašati na Slovence. In hrabrost Slovencev? Pokazali so jo v neštevilnih vojskah z Obri, Madžari, Nemci, Langobardi, Lahi in z Turki. Koliko so pretrpeli samo za časa turških navalov! Koliko tisoč Slovencev je pomrlo na bojiščih! Da še danes živijo kot narod, imajo zahvaliti hrabrost svojih prednikov. Hrabrost slovenska na raznih bojiščih je tudi pod sedanjim cesarjem dovolj poznana. Veren in pobožen je bil vselej narod slovenski, odkar je sprejel krščanstvo. Vera je bila, je dandanes in bo vedno najtrdnější temelj časnega in večnega obstanka Slovencev. Ako bi bili Slovenci zapustili svojo vero, že davno bi jih ne bilo. Zato so tisti, ki jim hočejo vzeti vero in ljubezen do sv. kat. cerkve, naj si bodo tudi rodod Slovence, najhujši nasprotniki Slovencev. Izredno vernost našega naroda pozna tudi sv. oče, saj ga je ravno letos za to posebno odlikoval, ko mu je v osebi dr. Missia dal prvega slov. kardinala. Naposled je naš narod dovolj izobražen, da se ga nam ni treba sramovati. Koliko slov. knjig imamo! Že Mohorjeva družba z 78.000 udi je dovolj, da smo lahko ponosni na svoj narod.

Koliko imamo svetovno znanih imenitnih mož! Še Nemcem smo jih precej posodili, ki jih štejejo za svoje, pa so vendar bili rojeni Slovenci. Drugo leto bomo obhajali stoletnico rojstva dveh slavni Slovencev: največjega slov. skofa Slomškega in največjega slov. pesnika Prešerna. In naš jezik, kako olikan, kako lep je! Naroda, ki ima take lepe lastnosti, bi se naj sramovali? Žalibog Slovenci preslabo poznamo same sebe in našo slavno preteklost, premalo spoštujemo same sebe. Spoštujmo sebe najprej sami, potem nas bodo spoštovali tudi drugi!

Tudi ta govor so poslušalci navdušeno odobrvali. Potem so bile vsprejete soglasno resolucije: Proč od Gradca! za podržavljenje celjske policije, za versko šestletno šolo, za odpravo vinske klavzule; poslanci naj izposlušajo več potovalnih učiteljev in naj se vpelje obvezno podučevanje za vsak kraj; istotako naj poslanci izposlušajo pravičen jezikovni zakon za vso Avstrijo; shod protestuje proti javni nemški šoli v Št. Ilju, ki je le po krivici nastala; shod tudi opominja rodoljube, naj pridneje prirejajo shode.

Shod, ki se je krasno izvršil in dela čast polit. društvu in šentiljskim Slovincem, je predsednik zaključil z živiočkli na sv. očeta in svitlega cesarja.

Loterijske številke.

Gradec 28. okt. 1899 46, 90, 72, 82, 70

Dunaj " " " 8, 36, 26, 70, 15

Balna svila meter po 45 kr.

do 14 gld. 65 kr., kakor tudi črna, bela in barvana Hennebergova svila meter po 45 kr. do 14 gld. 65 kr. — v najnovosejših tkaninah, barvah in vzorcih. — Zasebnikom poštnine in carine prosto na dom. Vzorca obratno.

G. Hennebergove tovarne za svilo (c. in kr. dvorni zalagatelj) v Zürichu.

Postranski zaslužek,

trajen in rastoč, ponuja se spoštovanim, deloljubnim in stalno naseljenim osebam s prevzetjem zastopa domače zavarovalne družbe prve vrste. Ponudbe pod „1.798“ Gradec, poste restante.